UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Qvatvor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conuersione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

17. Patientia eximia FF. nostr.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

Visual Library

imaginaria ſpecies, videt reipſa ſchedam veri Dei inſcriptam nomine, ab altari, in ſinum ſuum deuolare, immotâ alterâ; eandem licet non ſine horrore, ſuo vt fuerat reponit loco, ſed ea ſecundùm, & tertium, ibidem repoſita ei ſe in ſinum reſtituit, quâ tàm euidentis prodigij beneficentiâ, votis ſuis & gaudio impar, procurrit ad ſuum tanto hactenus cultu propugnatum Martem, eôque fruſtatim contrito inter feſtos adplauſus fidelium ſacris fontibus expiatur, & beatæ ſorti congruâ nomenclatione Felix appellatur.

Quantæ porrò noſtris voluptati fuit, ſedes Hancei ſtabilita feraciſſimo conuertendarum animarum ſolo, tantùm prope mœroris attulit, Sciaocenſis eodem hoc tempore euulſa ſtirpitus, haud certè iacturâ per ſe magnoperè dolendâ cum multis iam menſibus Ferreira, & Dias Chriſtianum gregem ne vno quidem auxiſſent capite, vſque adeò illic inualuerat rumor à Quanceenſibus Mandarinis, idem eſſe fieri Chriſtianum, & Regni hoſtibus fœderatum, ex quo etiam duorum, & viginti annorum operoſâ culturâ collecti Chriſtiani, niſi rarò ſe nobis, & tacitè in conſpectum non dabant. Sed erat hæc ſedes rei Chriſtianæ tàm neceſſario vſui, vt vix niſi per illam ſperandus eſſet in regnum aditus, prima enim Regno excludit naues quæ ad commercia Quanceï admittuntur: eius euertendæ cauſas omnes vnâ complectitur vicinia Macai, & quod vitari non poterat cum Luſitanis commercium. Sic ergo res habuit, triennium fluxerat ex quo Longobardus Macaum miſerat, de negotiis quibuſdam ſtationis ſuæ Sciaocenſis, & de mittendis ad ſe, ſi quæ ab Europa vel India veniſſent literis, intercipitur in reditu nuntius cum faſciculo literarum; à ſcrutatoribus vectorum, percurſantibus continuò fluuium, Sciaocenſi Præfecto ſiſtitur; præcipitato examine, in mancipium perpetuum Regi addicitur; Longobardus exilio damnatur, vterque non alio reus, niſi alicuius cum Luſitanis commercij. Deerat ſententiæ mandatum exequendi, cùm ad funus maternum repentè lex Præfectum euocauit, pependit intereà Longobardi cauſa, tabellarius clauſus eſt carcere; literæ ab interpretibus compertæ præter domeſtica nihil habere, tamen quod Macao venirent in omnem euentum aſſeruantur in tabulario capitalium cauſarum, nec itum vlterius à menſe Iunio anni 1611. quo F. Antonio Leitano patria Sinenſi conceſſum eſt, vt ſepulchro noſtrorum proximè condendus Macaum portaretur ſemiiam mortuus, ex vomitu ſanguinis, & diuturna phtiſi. Et verò Quanceo tranſiens, in oneraria in qua ei locum dederant Luſitani, biduo poſt quam eò appulerat obiit; iuuenis ſui odio flagrans, demiſſione religioſâ valdè amabilis, & poſtrema illa in ægritudine cruciabili, & longa, patientiſſimi doloris, dùm vſtionibus ſexaginta igni applicito, aperiretur totum corpus in totidem vulnera ad extrahendos vitalibus humores mortiferos, ex ſtylo Sinenſium Medicorum; quæ tormenti acerbitas vultus eius ſerenum minimè turbauit; quin & mortuo acceſſit oris color quo viuens care-

16. Sciaocenſis Reſid. deſtruitur.

17. Patientia eximia Fr. noſtr.

Tt

bat. Viæ comes, & valetudinis curator F. Dominicus Mendezius poſt eius obitum curam omnem adiecit ad tabellarium in carcere iuuandum, dùmque illi ad victum pecunias, ad ſalutem animi pia conſilia ſuggerit, die quodam repentè (ſeu dæmon, ſeu deſperatio id fuit) fratrem barbarè inuadit, humique affligit vociferans; eccum, ferendas mihi literas hic dedit, huius cauſa in iſto carcere triennium marceo, gulamque obſtringens præfocabat, niſi ſocij captiui furentem amouiſſent: accurrit & cuſtos carceris tumultu excitus, & iniectâ vtrumque catenâ ſiſtit Aitao, claſſis & externorum Cognitori, qui nullo inſontis, & rei diſcrimine, plagas causâ inauditâ, ſingulis quindecim tàm crudeles inffligit, vt ex iis Mendezius diu iacuerit, incrudeſcente in longum malo per auaram chirurgi barbariem, qui reciſis circum liuidis carnibus, ne ſuputreſceret iis ſanguis, tamdiu malo peius trahebat remedium, quoad aliquid acciperet, Dominico, carcerem ſubeunti, cùm detractæ fuiſſent ipſæ, aptiùs de more ceſſuræ, nihilque penitùs relictum longo cruciatu chirurgo luit quod ære non poterat; fuit tamen leuis præ aliis quos octimeſtri carcere paſſus eſt! reis præpoſitus homo ferus, & Mahumetanus, Chriſtianum reſciſſens, & ſocietatis religioſum, ægrè ſe tenuit quin iteratis verberibus ſubderet; commendauit illum tanquam nouum tironem, tribus è reorum numero peſſimis (vt illic fieri vſus eſt) qui omni verborum, & calcium, punctionum, verberum, & contumeliæ genere patientiſſimum iuuenem vexabant aſſiduè; pedes præterreà, & caput nudum; & veſtis ſemitectum lacinia, nuda in humo quietis aliquid attrito, ſi poſſet, corpori captabat, oryzæ id tantulum quod ad mortem arcendam dabatur, per ſe ipſe, licet plagis contuſus, & lacer, ad ignem aqua macerabat: quibus nihilominus id aſſecutus eſt, vt tanto raræ patientiæ oſtento ſuos quoque illos carnifices, virtutis ſuæ haberet laudatores, cùm vidiſſent ardentem indole iuuenem, virtute mitiſſimum, neque iniuriis, nec doloribus commoueri, poſt breuem ſomnum conſurgere, flexiſque humi vbi iacuerat orare genibus ad multam diem quâ vexationes in illum ſolitas repetebant. Dedit Macaum ad noſtros & aliò literas, igni ardentes generoſo, quarum apographa noſtros in Philippinis, & India, mirè affecerunt: aiebat hoc vnum ſe dolere, quod ij propter ſe dolerent; rogabat pro ſe ne eſſent ſolliciti. Experiiſſe carcerem, verbera catenas, & popoſciſſe à Deo ſæpiùs, nunc ſe voti nimirùm diuturni compotem gaudere, gauderent ipſi ſecum, perque illam quâ ſe dignabantur beneuolentiam, nihil mouerent ad ſui liberationem. Explicabat denique Rectori perſpicuè animi ſui interiores minutias, dubia proponebat, quærebat nonnullos quos Chriſto pepererat, an poſſet illic baptiſmo tingere, & cùm diu noctúque totus in vſu virtutum heroico, & cum Deo eſſet, expoſtulabat ipſe de ſe, rogabátque ex carcere ſi fortè exiſſet in tirocinium remitti, ad reparandum animi vigorem illic miſerè ſylueſcentis] de ſe quidem hæc ille; ſed hunc, & alios fratres noſtros

Sinenſes

Sinenſes Longobardus anno proximè ſequenti, Aquauiuæ Præpoſito laudauit, accuratiſſimos in religioſa obſeruatione, & in aduerſis egregiè fortes: erant ij à puero Chriſtiani, natique Macai, & educati ſub Patrum diſciplina, nec tamen priùs adſcribebantur noſtris, quàm decem annis aut pluribus ſuam nobis probaſſent conſtantiam. Cognito Sciaocei, F. Dominici carcere, tentata in caſſum omnia vt eximeretur, adeò ſuſpectum habebatur clandeſtini cum externis commercij; ſcripſiſſe Macaum, nemo vt Pechini ex potentiſſimis inter Mandarinos etiam Chriſtianos, noſtrorum amicis interponere auderet aliquam facti eius excuſationem: terrebat omnes, Colai funeſta, & recens calamitas, ob hoc in ordinem redacti, quin & ægrè ferro ſubducti carnificis, quod Regem Corai, Sinenſis clientem, docuiſſet per literas de componenda cum ſuis pace, nec ſatis tranquillo animo ferebant, à nobis Macao, & homines, & vitæ accerſi commeatus, & mandatis inde noſtrorum regi, qui Prouinciæ præerant: quæ cùm eſſe occulta non poſſent, capitales nobis creabant accuſationes, à Cantonenſibus præſertim Mandarinis, eam ob rem fuiſſet, iudicio Riccij, tolerabiliùs, opinari Sinas, viui argenti congelandi arcanâ nos arte viuere, ædificare & domos emere, quàm Macaenſi ſubſidio annuo, quo Luſitani crederentur noſtros pro ſuis exploratoribus in regno alere.

Menſem jam octauum in duro carcere agebat Dominicus, cùm vnus de quatuor ciuitatis Rectoribus cauſam eius abſoluit: leniuit Præfecti ſententiam qui poſito munere parentaturus defunctæ matri pendentem omiſerat, tabellarij ſeruitutem perpetuam bienni mutauit, ex qua licet indignus, noſtrorum beneficio eſt exemptus; Longobardo indultum vbiuis habitare, præterquam in Prouincia Cantonenſi. F. Dominicus ex Cechianenſi oriundus in eam remiſſus eſt, quam longiſſimè Macao victurus, inde probatam à tribunalibus quatuor ſupremis ſententiam, prorex etiam cùm probaſſet, nullam cuiuis reliquit ab ea prouocationem: & nominabatur ſolus in ea Longobardus qui pridem Pechinum conceſſerat; Ferreira, & Diaz de quibus ſilebatur, priuatis tamen ad Sciaocei Præfectum literis, iuſſi ſunt exire, illamque Prouinciam inquieto metu, & perpetuis ſuſpicionibus libare; nec iuuit trium & viginti annorum fides, & probitas cuius teſtes pro nobis ſe dabant omnium Ordinum Mandarini Præfecto apud illos ſuperioris mandati neceſſitatem excuſante; nec Ferreira volens pro ſe & ſociis ſatisfacere Præfecto, obfirmato ſcilicet nihil remittere, niſi ex quo ſibi compendij aliquid rediret. Nuntiata Sciaocei ſententia, facinoroſum Hoſiorum in quo noſtri degebant ſuburbium, inſanis impleuit lætitiis, veritique cum Bonziis noſtræ domui vicinis, ne quid de iure ſententiæ laxaret Præfectus confirmare illum machinis omnibus contendunt: prodit ex Quanhiai eorum templo ſeditioſus tympaniſta qui peluis decumanæ pulſu incondito, & magnis clamoribus vicina cogit;

in templum accurrerent quibus honor Deorum, & ſuburbij cura cordi eſſet, rem agi conſilio dignam, & vtroque ſpectantem ſtipatur populo templum, denuntiatur Quanceo allata, exilij in noſtros ſententia, omnis illa turbæ ethnicæ & Bonziorum fex, ebriis gaudio vocibus ſibi gratulatur, tamdiu expetitum, tot contentionibus verſatum negotium; & cùm minùs ſperatur confectum; proclamatur, abirent in rem malam extranei dæmones; niſi vltrò abirent pellerentur; aut domi comburerentur viui, ſi Mandarinis intercedentibus Præfectus parceret executioni. Remiſerat populi primus furor cùm adſunt ſuburbij ſeniores, meditato inter ſe conſilio ſeligunt oratorem qui ſe coram & ſuo nomine poſceret à Præfecto, ſententiam in opus conferri. Poſtridiè fixis per vrbem programmatis inuitantur, quibus boni communis ineſſet amor, die quinto adeſſent (erat is Aprilis ſecundus) pro tribunali Citu hoc eſt Præfecti, vrbis ad vrgendam ex to latæ ſententiæ de eiiciendis aduenis executionem, & ſecuritatem vrbis Sciaocei, atque imperij, lapidatione intereà, famoſis foliis, contumelia, & minis incendij ſæuitum in Patres, vt eiectionem fuga præuerterent, & latrocinio imminenti domum; vitam furori hoſtium obiectam permitterent, Stato die in vnum coeunt Bonzij expeditionis huius ſigniferi; Siuzaiorum effrænis iuuentus, ſeniores ſuburbij, abſque numero populus, & quod illic mirùm, actores cùm eſſent, omnes tamen reorum habitu, quo illa doloris mœſtiſſima ſpecie Præfectum ſibi facerent proniorem, at is in ea Præfectura recens, & puſilli cordis, multitudine conturbatus, neminem admiſit præter Oratorem natura, pecunia & arte ad mentiendum, & fallendum fabrè rimè excuſum, qui fanda, nefanda in Patres, in Macaum, in Luſitanos debacchatus, concluſit Præfectum compellans; tametſi quæcumque dixerat quantumuis grauiſſima, nullius ponderis apud eum forent, videret etiam atque etiam per Deum, an fas eſſet ob duos aduenas vrbem miſeriis, tumultu Prouinciam, regnum perpetuis ſuſpicionibus, metúque agitari; Sciaoceum, & Quanceum, vrbes, omnemque Prouinciam Cantonenſem tendere ſupplices ad eum manus, tanquam liberatorem, & parentem. Subiecta his humili proclinatione libellum porrexit quo Patrum exilium flagitabant. Præfectus cuius priuatim intererat nos abire, libenter audiuit perorantem, niſi quod ſanctè affirmauit innocentiæ noſtrorum ſe habere tot teſtes quot erant in vrbe Mandarini, nec fuiſſe illos vnquam ad tribunalia delatos, quin pronuntiaretur aduerſus deferentes; ſed Macaenſibus, & Externis tanto nexu obſtrictos, & Regno tàm periculoſos, tolerari non poſſe; proindè agerent ipſimet, vterentur iure ſententiæ, illoſque eiicerent: qua inconſultiſſima poteſtate, quid erat aliud quàm eorum vitam carnificum manibus, efferati nimirùm populi prodere? quare mox pœnitens reuocat Oratorem, præcoci tumentem victoria; vetat quicquam moueri, adfuturum ſe quamprimùm, & exilium Patribus indicturum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

indictum. Expectabant illic non exiguo numero Chriſtiani, quo res eſſet itura: ex iis Leo nomine, natu grandis, ſolus in toto ſuburbio Chriſtianus, & aduerſus irata in Patres odia durando fortis, præcurrit domum, triſtis euentus prænuncius quem ſingultu, & fletu, palmiſque faciem verberans quàm ore verbiſque expreſſiùs narrabat, poſt hunc alij accurrunt mœſti, ſeipſos cum luctu, & lachrimis incuſant, indignos ſe Patrum conſuetudine fuiſſe; ſe ſuis peccatis armaſſe accuſatores impiis viribus quibus eiectionem Patrum extorſiſſent. Adeſt poſtridiè domus Præfectus cum Bonziis, ſenioribus, & ſuburbana omni colluuie. Solus ipſe cum paucis excluſa turba, in aula conſiſtit, nec ſinit Patres coram apparere, vt quos nollet præ reuerentia reorum cultu calamitoſo, & humili, trementeſque de genibus, damnationis ſuæ ſententiam audire; accito igitur in eorum vicem F. Dominico Mendez; iubet ab ſe per illum Patribus indici diſceſſum pararent, & quo mallent cúmque Sciaoceo abirent, teſtem ſibi Deum quantùm ægrè dolentérque id ferret, quorum obſeruaret, & diligeret merita, ſed cogi Proregis, & tribunalium mandatis ad hoc imperandum, illoſque ſimiliter ad parendum; nec illis debere videri grauius quod vrbis inimiciſſimæ vitare oculos, & capitalia odia iuberentur; quocumque ſecederent, haud paulò meliùs iis fore. Prudentis eſſe conſilij amouere illinc ſuſpiciones obſtinatiſſimas, & quàm longiſſimo à Macaenſibus receſſu, grandius aliquod infortunium præcauere. His præterquam opinio fuerat placidè, & humaniter dictis ædes obit viſendi gratia; ſacrum altare cum ſupellectili & ornatu miratur; nauim Patribus defert ad ea in tutum euehenda; & ampliſſimum diploma, quo forent à rapaciſſimis redemptorum vnguibus immunes. De indiciis paucorum dierum ad vendendam domum quod F. Dominicus interpellauerat, nec ſtatim negauit, nec annuit; ſed preſſo tantiſper animo domus poſſidendæ, Mandarino cuidam, decernendum permiſit, qui condicta cum illo ſententia pronuntiauit fabricam ſoli eſſe, in quo fuerat conſtructa; ſolum & ciuitatis eſſe, & Patrum diſceſſu ad eam redire; emeretur nihilominus, & Patres nummis quinquaginta, iuridicè illam ementi addicerent, nec potuit aliud expungi. Ergo April. 23. anno 1611. Ferreira, & Diaz cum fratribus duobus natione Sinis, Sciaoceum deſerunt, anno voluente viceſimo ſeptimo ex quo Riccius Sciaochino, ſtationem illuc tranſtulerat, quæ nunc dierum itinere quatuor in interiorem Regno vrbem Nanhion transfertur, comitati ſunt Patres aduerſo flumine Chriſtiani, cum inexplicabili dolore, nec ſedauit eorum lachrimas, quod ſponderent ſe quàm poſſent ſæpiſſimè Sciaoceum reuiſuros, fuitque pio imperio opus adigerentur vrbem repetere qui volebant omninò illos vſque Nanhion proſequi. Omnes è ripa nauim ſecuti ſunt oculis dùm cerni potuit, iacturam non conſolabilem deflentes eámque gemitu, vocibus, & proiectis humi frontibus querentes.

Inter hæc Hoſij ſuis cum Bonziis ſuburbani, victoria illa tumulenti

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quàm de Chriſtianorum Deo, Deos ſuos tuliſſe delirabant, breue id gaudium luctu damniſque ingentibus mox luerunt. Poſtero quàm Patres exceſſerant die, 18. Sciaocenſes cœlitus puniuntur. torrentes ex niuibus & pluuiis aquæ de Prouincia Huguanenſi aduerſum decurrunt in amnem, qui ſuburbium alluebat & proni fluminis oppoſito alueo refuſæ, æquatis aut ſuperatis aggeribus domorum ſubruunt ad duo millia; pontem qui vrbi iungebat ſuburbium ruptis catenis abripiunt; vrbis muro quà ripæ alteri imminebat perfracto, iniqui Præfecti euertunt palatium, & latiſſima reſtagnatione ex ligneis domibus confuſas lignorum congeries aſportant; nec ſtrages hic metam poſuit, ſubſecutus eſt interitus arborum, & receſſu aquarum, limoſo ex ſolo teter vapor, morbum induxit peſtilentem: quæ tàm velox, & euidens eiectionis noſtræ pœna, tantum abeſt vt idololatras mouerit ſuburbanos, tentarunt quin etiam illam Patribus imputare; Mandarini & ciues tàm certò habebant perſuaſum Deum verum vlciſci ſuburbanorum crimen qui noſtrum exilium Præfecto ſuaſerant, vt huic eſſent auctores noſtri reuocandi; & diris omnibus ſuburbanos, vbicumque occurrerent deuouebant. Liberato aquis, ſiccóque iam ſolo domum noſtram Præfectus ſibi aſſeruit, angulis eius cubicula in aulam complanauit, quam inſcripſit grandi charactere, *alacritatis aulam*, eámque luxurioſis illis compotorum ſuorum, dedicauit cœnis, & Mandarinorum ſibi ſimilium, & epicureis deliciis. Bonzios ſerò pœnituit, Patrum viciniam Mandarinis mutaſſe, vt qui præter contemptum, & purgandæ aulæ moleſtiſſimum onus, nihil inde ſibi lucri collegiſſent.

19. Nanhione exiguus fructus ob falſam pietatê. Sciaocco profecti Ferreira & Diaz aduerſo flumine Nanhin peruenerunt: emporium eſt opulentiſſimum Nanhion, confine ad ſeptentrionem Prouinciæ Cantonenſi, & eo præcipuè nomine externis celebratum, quod ſecundus ſit in Sinas aditus quo ſemel ſuperato Pechinum vſque nihil eos remoretur; Etſi verò cenſetur intra fines Cantonenſium, ſed eos odit vt barbaros, & Sinarum Tartariam eorum nominat regionem, vtpote aduenis infeſtam ex quibus appulſis regno, ferè vrbs illa conſtat. Fecit hoc odium, & reuerentia Riccij ab annis viginti etiam tùm vigens, vt Patrum exilium libenter colligeret, tantúmque iis exhiberet beneuolentiæ, & honoris, vt obliteraret in iis ſenſum calamitatis Sciaocenſis. Præfectus in primis viſentes ſe obſequij gratia extra palatium deducens ad confertam qui foris expectabant curioſorum turbam; En, inquit, par hominum, quos ſolùm videre fauſtitas magna eſt; quod ab eo profectum viro, diuturnum in ciuibus noſtri deſiderium magnoperè auxit; noſtris viciſſim ardenter optantibus ea in vrbe retineri, tùm vt opem ſubinde aliquam Chriſtianis Sciaocentibus commodarent; tùm vt nouos in regnum, quà ſolùm dabatur, operarios inducerent; Duabus igitur ab ſuo aduentu hebdomadis conducunt domunculam, in ea cubiculum decenter veſtiunt, Saluatoris effigiem eleganter ornatam in altari locant; nullo præeconio

concurritur,